

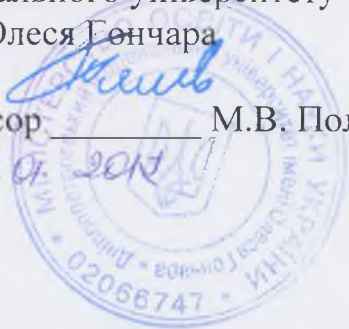
Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет суспільних наук і міжнародних відносин
Кафедра соціальної роботи

Затверджую:

Ректор Дніпропетровського
національного університету
імені Олеся Гончара

професор М.В. Поляков

18.01.2017

Узгоджено:

Проректор з науково-
педагогічної роботи

С.О. Чернецький

17.01.2017

ПРОГРАМА
фахових випробувань
з напрямку підготовки 6.130102 Соціальна робота
на спеціальність 231 Соціальна робота
за другим (магістерським) рівнем

Затверджена

Вченою радою

факультету суспільних наук і
міжнародних відносин

протокол від 8 грудня 2016 р. № 4

професор О.С. Токовенко

Г.в.о. зав. кафедри
соціальної роботи,

к.іст. н., доц. С.В. Глазунов

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Програма складається з розділів, у яких представлені нормативні дисципліни, що охоплюють головний зміст теоретичних та практичних аспектів підготовки фахівців соціальної роботи.

Фахівець повинен знати: історичні форми допомоги й взаємодопомоги в найдавніших спільнотах та стародавньому світі, основні напрями соціальної допомоги в період середньовіччя та нового часу, становлення соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності, формування сучасної системи соціального забезпечення та соціальної роботи; актуальні проблеми соціальної сфери; функції, основні форми та напрями реалізації соціальної політики, соціального захисту людини в Україні; методи та принципи організації спеціалізованих служб; застосування теоретично-методичних знань у соціальній роботі з різними цільовими групами і категоріями клієнтів, методів та принципів проведення аудиту та інспектування соціальних служб; основні концепції різних моделей соціальної роботи; підходи до аналізу соціальної інформації; особливості підготовки й проведення психологічного консультування, його етапи і процедури, специфіку різних видів психологічного консультування.

Фахівець повинен уміти: аналізувати та прогнозувати складні соціальні проблеми, правильно застосовувати набуті знання про сутність механізмів соціального захисту та соціальної допомоги в Україні, з організації соціальних служб, здійснення соціального аудиту та інспектування, теорії соціальної роботи, основ консультування.

Програма складається з шести розділів. Перший розділ розкриває найважливіші питання історії соціальної роботи. Другий розділ розкриває найважливіші питання соціальної політики. Третій розділ розкриває сутність системи організації соціальних служб. У четвертому розділі сформульовані питання, пов'язані із соціальним аудитом та інспектуванням. П'ятий розділ розкриває основні питання теорії соціальної роботи. Шостий розділ охоплює питання з основ консультування.

Фаховий кваліфікаційний екзамен оцінюється за 100-бальною шкалою. Загальна кількість завдань екзаменаційної роботи – 37 тестових завдань.

На виконання роботи відведено 120 хвилин.

Екзаменаційне завдання складається:

1) 24 завдання з вибором однієї правильної відповіді (по 4 тестових завдання з кожного розділу 1 – 6).

До кожного із завдань подано чотири варіанти відповіді, з яких лише одна відповідь є правильна. Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт вибрав і позначив правильну відповідь у бланку відповідей.

За кожну правильну відповідь нараховується 2 бали; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано).

2) 8 завдань на встановлення відповідності (по 1 тестовому завданню з розділів 1, 2, 3, 4 та по 2 тестових завдання з розділів 5, 6).

До кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт правильно зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Д) у таблиці бланка відповідей.

Завдання оцінюється в 0, 1, 2, 3, або 4 бали: 1 бал за правильно встановлену відповідність («логічну пару»); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної відповідності пари або відповіді на завдання не надано.

3) 5 завдань відкритої форми з короткою відповіддю (по 1 тестовому завданню з розділів 2, 3, 4, 5, 6).

Під час виконання цих завдань потрібно записати правильну відповідь у бланк відповідей. За кожну правильну відповідь нараховується 4 бали; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або відповіді не надано.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Благодійництво в суспільствах стародавнього світу

Праісторичні (протоісторичні) форми допомоги й взаємодопомоги в найдавніших спільнотах. Соціальна допомога в первісному суспільстві.

Соціальна підтримка в Давньому Єгипті, Вавилоні. Релігійно-етичні та правові основи соціальних гарантій у Стародавній Індії. Звичаєві та моральні засади соціальної підтримки в Давньому Китаї.

Елементи державного регулювання благодійності й опіки в Стародавній Греції. Організація соціальної допомоги в Стародавньому Римі.

Соціальна турбота в традиціях древніх слов'ян. Культові, родоплемінні й общинні форми допомоги і взаємодопомоги.

Тема 2. Соціальна допомога в період середньовіччя та раннього нового часу

Християнська церква як основний носій благодійності й опіки в період раннього і класичного середньовіччя. Приватні та державні форми допомоги в середньовічній Європі. Соціальна допомога в Київській Русі. Об'єкти соціальної допомоги. Феномен жебрацтва в середньовічній Європі.

Особливості соціального піклування на українських землях у XIV-XVII ст. Філантропічна діяльність видатних українських меценатів (К.Острозький, І.Мазепа та ін.)

Тема 3. Система соціальної допомоги в XVIII – першій половині XIX ст.

Влада в країнах Заходу як суб'єкт соціальної допомоги. Церковне та світське благодійництво в Європі та Америці. Система ізоляції як особлива форма владної соціальної допомоги. Соціально-трудове законодавство як форма соціального захисту зайнятого населення

Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій.

Тема 4. Період становлення соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності (друга половина XIX – поч. XX ст.)

Соціально-економічні та політичні передумови виникнення соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності. Створення професійних організацій здійснення соціальної роботи. Поява і функціонування шкіл підготовки соціальних працівників. Формування науково-практичних підходів у соціальній роботі. Соціальне піклування в підросійській Україні та Галичині.

Тема 5. Формування сучасної системи соціального забезпечення та соціальної роботи (30-ті роки XX ст. – початок XXI ст.)

Розвиток методів соціальної роботи за кордоном. Моделі соціальної підтримки населення в зарубіжних країнах. Генерування нових методів соціальної роботи.

Радянська система соціального забезпечення населення. Формування нових суспільних відносин та система соціального забезпечення населення в перші десятиліття радянської влади. Соціальна допомога в роки другої світової війни та повоєнний час.

Система соціального забезпечення в 50-х – на поч. 90-х років XX ст. Сучасні концепції соціального захисту і соціальної роботи.

РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Тема 1. Соціальна політика: поняття та сутність.

Поняття, сутність і об'єкт соціальної політики. Мета і завдання соціальної політики. Умови реалізації соціальної політики. Основні пріоритети соціальної політики в Україні.

Суб'єкти соціальної політики: людина як суб'єкт соціальної політики; держава як суб'єкт соціальної політики; політичні партії в структурі суб'єктів соціальної політики; громадянські організації як суб'єкти соціальної політики. Шляхи оптимізації діяльності суб'єктів соціальної політики.

Принципи реалізації соціальної політики: принцип єдності об'єктивності і суб'єктивності в реалізації соціальної політики; принцип взаємозв'язку об'єктивної саморегуляції діяльності в здійсненні соціальної політики, принцип комплектності соціальної політики, принцип пріоритету соціальних інтересів людини, особистості; принцип єдності організаційних і самоорганізаційних засад у реалізації соціальної політики; принцип єдності і децентралізованих засад у реалізації соціальної політики.

Інструменти соціальної політики: оподаткування, фінансові трансфери, права і правові титули, прямі послуги, нефінансові та близькі до готівки винагороди, заборона або обмеження деяких дій, права на приватні вимоги чи захист; інформація, консультація, рекомендація та заохочення; міжгалузеві консультації та угоди.

Складові соціальної політики: консультація; хартія прав; міжнародні умови та конвенції; торговельні угоди; законодавчі акти; політичні інструменти, які діють у просторі законодавчої влади, угоди між окремими юрисдикціями.

Тема 2. Взаємозв'язок соціальної політики та соціальної роботи.

Місце та роль соціальної роботи в структурі механізму реалізації соціальної політики. Міждисциплінарний, інтегративний і комплексний характер соціальної роботи.

Соціальна робота як наука та навчальна дисципліна. Категоріально-понятійний апарат соціальної роботи. Закономірності та принципи соціальної роботи. Теорія та моделі соціальної роботи. Соціальна робота як професійний вид діяльності. Об'єкти і суб'єкти соціальної роботи. Історія соціальної роботи в Україні. Методика індивідуальної соціальної роботи. Методика групової соціальної роботи. Методика роботи в громаді. Соціальна робота із сім'єю. Соціальна робота із клієнтами різного віку. Соціальна робота із клієнтами проблемних соціальних груп. Соціальна робота з жінками.

Професіоналізм у соціальній роботі: сутність, фактори формування. Професійне призначення соціального працівника. Професійна майстерність. Професійно-етичні якості, принципи і норми діяльності соціального працівника. Соціальна взаємодія спеціаліста із соціальної роботи і клієнта. Професійні ризики в соціальній роботі. Управління соціальної роботи. Ефективність соціальної роботи.

Тема 3. Соціальний захист в Україні: поняття та структура.

Етапи становлення соціального захисту. Соціальні ризики та способи їх державного забезпечення. Сутність і напрямки соціального захисту. Прав людини на соціальний захист і конституційні гарантії його здійснення в Україні. Організаційно правові форми та види соціального захисту. Органи управління в сфері соціального захисту та заклади надання соціальних виплат і соціальних послуг в Україні. Сучасний стан та реформування соціального захисту в Україні. Міжнародно-правове регулювання відносин у сфері соціального захисту. Стандарти ООН у сфері соціального захисту. Конвенція МОП у сфері соціального захисту. Європейська соціальна хартія: основа системи соціального захисту в ЄС.

Тема 4. Соціальне страхування в Україні: поняття та напрямки.

Сутність соціального страхування. Державне регулювання соціального страхування. Види соціального страхування. Пенсійне страхування. Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності. Страхування від нещасного випадку на виробництві, та професійних захворювань. Соціальне страхування на випадок безробіття. Медичне страхування. Не державне соціальне страхування. Закордонний досвід соціального страхування. Удосконалення соціального страхування в Україні.

Тема 5. Соціальне нормування і соціальна допомога в Україні.

Соціальна допомога: поняття та сутність. Види та форми соціальної допомоги. Вибір форми соціальної допомоги. Встановлення критеріїв відбору отримувачів допомоги. Встановлення критеріїв відбору. Системи державної політики в Україні. Державна допомога сім'ям із дітьми.

Державна допомога інвалідам із дитинства та дітям інвалідам. Державна допомога малозабезпеченим сім'ям. Допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи в наслідок психічного розладу. Програма житлових субсидій. Державні соціальні гарантії в Україні: поняття та сутність. Система і класифікація нормативні. Державні соціальні нормативи у сфері соціального обслуговування. Державні соціальні нормативи в сфері житлового комунального обслуговування. Державні соціальні нормативи в сфері забезпечення навчальними закладами. Державні соціальні гарантії в Україні: поняття та сутність. Мінімальний розмір заробітної платні. Мінімальний розмір пенсії за віком. Неоподаткований мінімум доходів громадян. Соціальні пільги в Україні: поняття та сутність. Види соціальних пільг.

РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ

Тема 1. Соціальна служба як організаційна форма соціальної роботи.

Сучасний стан та перспективи розвитку системи спеціалізованих служб в Україні.

Нормативно-правова база практичної діяльності соціальних спеціалізованих служб: загальна характеристика. Державне регулювання діяльності соціальних спеціалізованих служб. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.06.2001р.

Сучасний стан системи спеціалізованих служб в Україні: загальна характеристика. Перспективи розвитку системи спеціалізованих служб в Україні: загальна характеристика.

Тема 2. Традиційні та інноваційні форми влаштування дітей, що потребують соціального захисту.

Загальна характеристика соціальних служб, діяльність яких спрямована на запобігання раннього соціального сирітства, соціальну адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Особливості організації діяльності закладів соціального спрямування для дітей. Мета, завдання, функції діяльності соціального гуртожитку, центру матері та дитини.

Прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу як альтернативні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Тема 3. Соціальні служби для сім'ї, дітей і молоді – поліфункціональний суб'єкт соціальної роботи в Україні.

Демократичний погляд на подружні взаємини в українського народу. К.Д. Ушинський, Г.С. Сковорода. Кодекс про шлюб і сім'ю. Сім'я та держава.

Соціально-правовий захист сім'ї. Соціальний захист і соціальне забезпечення сім'ї. Сім'я як об'єкт соціальної роботи. Дослідження соціального становища сім'ї.

Заклади та установи, що уповноважені проводити соціальну роботу з сім'єю.

Форми і методи соціальної роботи, соціальні технології, технології соціальної роботи із сім'єю. Соціальна робота з молоддю сім'єю: основні напрями. Соціальна робота із прийомною сім'єю. Соціально-педагогічні моделі роботи із прийомною сім'єю.

Тема 4. Організація соціально-профілактичної роботи в молодіжному середовищі.

Суб'єкти, об'єкти соціальної роботи з молоддю. Соціальна робота з дітьми та молоддю: визначення, головна мета. Соціальна профілактика. Зміст, види та форми соціальної профілактики. Соціальне обслуговування: визначення, види та форми.

Соціальна реабілітація: визначення, види та форми. Соціальна допомога (підтримка) молоді. Соціальний супровід. Соціальне інспектування.

Нові прогресивні підходи до соціальної роботи з молоддю.

Тема 5. Служба зайнятості.

Аналіз і прогнозування попиту та пропозиції на ринку праці, інформування населення й державні органи управління про стан ринку праці. Консультування громадян, власників підприємств, установ і організацій або уповноважених ними органів, які звертаються до служби зайнятості, про можливість одержання роботи і забезпечення робочою силою, вимоги, що ставляться до професії, та з інших питань, що є корисними для сприяння зайнятості населення. Ведення обліку вільних робочих місць і громадян, які звертаються з питань працевлаштування. Надання допомоги громадянам у підборі по-

трібної роботи і власникам підприємств, установ, організацій або уповноваженим ними органам у підборі необхідних працівників. Організація за потреби професійної підготовки і перепідготовки громадян у системі служби зайнятості або направлення їх до інших навчальних закладів, що здійснюють підготовку та перепідготовку працівників, сприяють розвиткові підприємств та визначають зміст курсів навчання і перенавчання.

РОЗДІЛ 4. СОЦІАЛЬНИЙ АУДИТ ТА ІНСПЕКТУВАННЯ

Тема 1. Історична еволюція теорії та практики соціального аудиту.

Гносеологічні корені аудиту. Лука Пачолі - автор «Трактату про рахунки і записи». Асоціація аудиторів Америки. Единбурзький інститут аудиторів.

Місце соціального аудиту в системі соціально-економічних наук. Предмет вивчення дисципліни «Соціальний аудит та інспектування». Її зв'язок з суспільними відносинами (економічні, соціальні, управлінські, правові, етичні та ін.). Мета та завдання дисципліни. Основні знання та вміння. Зміст і структура дисципліни «Соціальний аудит та інспектування», їх відповідність потребам підготовки соціальних працівників.

Тема 2. Аудит системи управління людськими ресурсами.

Основні завдання та напрями аудиту системи управління людськими ресурсами. Аудит формування персоналу. Методика розрахунку абсолютного та відносного відхилення фактичної чисельності персоналу від планової. Оцінка якості планування персоналу в організації. Критерії оцінки соціальної та економічної ефективності управління наймами персоналу. Критерії оцінки адаптації нових співробітників організації.

Аудит організації та нормування праці. Показники й критерії аудиторського обстеження організації та нормативу праці.

Аудит системи управління розвитком персоналу. Критерії соціальної ефективності системи управління людськими ресурсами. Критерії економічної ефективності системи управління людськими ресурсами.

Тема 3. Методика проведення соціального аудиту.

Визначення поняття «технології проведення соціального аудиту». Документи для проведення СА. Вимоги до технологій проведення СА.

Методи соціального аудиту: загальна характеристика. Методи збору інформації: кількісні та якісні методи. Напівстандартизовані інтерв'ю, експертне інтерв'ю, бенчмаркінг, асесмент-центр та ін. Фокус-група, глибинне інтерв'ю, спостереження, експертні оцінки. Методи аналізу інформації. SWOT-аналіз, GAP-, STEP-аналіз.

Тема 4. Зміст соціального інспектування.

Поняття «соціальне інспектування». Складна життєва ситуація як об'єктивна сукупність елементів середовища. Діагностування складних життєвих обставин. Фактори, що негативно впливають чи можуть вплинути на забезпечення життєдіяльності осіб. Фактори, що негативно впливають чи можуть вплинути на забезпечення життєдіяльності дитини в сім'ї. Етапи, що включають зміст соціального інспектування.

Тема 5. Види, методи та функції соціального інспектування.

Види соціального інспектування: планове, оперативне, моніторингове. Методи соціального інспектування: вивчення документації, обстеження, спостереження, інтерв'ю, бесіда, анкетування. Функції соціального інспектування: діагностична, попереджувально-профілактична, інформаційна, наглядово-контрольна, охоронно-захисна, комунікативна, координаційна. Визначення об'єкту соціального інспектування. Умови, за яких здійснюється соціальне інспектування. Етапи проведення соціального інспектування. Результати здійснення соціального інспектування.

РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Значення системного підходу у здійсненні практичної соціальної роботи.

Загальні принципи методології системного підходу. Особливості соціальних систем як об'єкту застосування системного підходу (відкритий характер, саморегуляція, синергія і т.д.).

Базисні системи, що функціонують в соціальній роботі: система агента змін, система мети, система клієнта, система дії.

Можливості використання системної моделі на різних рівнях соціальної роботи.

Тема 2. Соціально-радикальна модель соціальної роботи.

Ідейні витoki та ключові акценти соціально-радикальної моделі соціальної роботи. Види послуг та заходів, що їх здійснюють у межах радикального підходу в соціальній роботі.

Зміст методологічних розбіжностей між традиційними та прогресивними підходами щодо організації та здійснення практичної соціальної роботи.

Тема 3. Біхевіористська і когнітивна моделі соціальної роботи.

Біхевіористська модель соціальної роботи та використання її методів і технік соціальними працівниками.

Теоретичні джерела розвитку когнітивної моделі соціальної роботи

Раціонально-емотивна терапія Елліна. Когнітивна терапія А. Бека. Реальнісна терапія В. Глассера

Тема 4. Теорії кризового втручання.

Криза та її основні ознаки. Етапи розгортання кризи. Поняття посттравматичного стресового розладу, стадії його перебігу та їх індикатори.

Загальна характеристика кризового втручання. Особливості кризового консультування.

Тема 5. Сімейна терапія.

Сім'я як об'єкт аналізу й терапевтичного впливу. Типи сімей в залежності від стадії сімейного циклу, морально-психологічного клімату, типу розподілу функцій, характеру внутрішньо сімейних зв'язків).

Особливості й основні напрямки сімейної терапії (системна, стратегічна, поведінкова, екзистенційна). Техніки сімейного консультування.

РОЗДІЛ 6. ОСНОВИ КОНСУЛЬТУВАННЯ

Тема 1. Вступ до основ консультування.

Теорія і практика консультування в професіях, що допомагають. Взаємозв'язок консультування і практичної соціальної роботи. Консультування як вид психологічної допомоги особистості. Предмет та завдання консультування. Методологічні засади практичної діяльності консультанта. Види консультування та їх специфіка. Цілі консультування.

Індивідуальне консультування як вид діяльності. Філософія консультування. Теоретичні засади консультування. Механізми психологічного впливу в консультативній роботі. Моделі консультативної допомоги. Професійна позиція консультанта.

Особистий стиль консультування. Консультування і психотерапія як процес міжособистісного спілкування і впливу. Світогляд і теорія в консультуванні. Розвиток власної теоретичної орієнтації. Культурно-продуктивні особистості - всеосяжна мета консультування.

Груп самопомоги. Керівництво групою. Проблеми і труднощі, що виникають у початківців консультантів. Група з двома провідними. Огляд консультативних груп.

Тема 2. Особистість консультанта.

Роль і місце консультанта у консультативному процесі. Вимоги до особистості консультанта. Професійна підготовка консультанта. Профілактика «професійного вигорання».

Особистісні якості консультанта: автентичність, відкритість власному досвіду, розвиток пізнання себе, сила особистості та ідентичність, толерантність до невизначеності, прийняття особистої відповідальності, глибокі відносини з іншими людьми, постановка реалістичних цілей, емпатія. Три постулати зрілості консультування: внутрішня зрілість консультанта; міжособистісна зрілість консультанта; зрілість консультанта - це процес, а не стан. Система цінностей консультанта.

Особистісно-професійні утворення консультанта. Теорія – необхідна опора ефективної практичної діяльності у сфері консультування. Практична готовність до консультативної взаємодії. Супервізія та котерапія як невід'ємні компоненти ефективної діяльності консультанта. Особистісно-акмеологічна модель готовності психолога-практика до консультативної взаємодії.

Тема 3. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта: явище «професійного вигорання».

Явище «професійного вигорання». Основні причини: монотонність роботи; вкладання в роботу великих особистісних ресурсів; суворе регламентування часу роботи; робота з невмотивованими клієнтами; напруженість і конфлікти серед колег; нестача самовираження особистості на роботі; робота без можливості професійного вдосконалення; невирішені конфлікти особистості консультанта. Фактори розвитку «професійного виснаження»: особистісний, рольовий, організаційний. Попередження і професійна допомога при явищі

«професійного виснаження».

Тема 4. Онови надання допомоги в кризових ситуаціях.

Поняття кризи, кризової / психотравмуючої ситуації. Основні теорії криз. Нормативні кризи: вікового розвитку, професійного розвитку. Ненормативні кризи: травматичні кризи (емоційна травма, горе, стихійні лиха, надзвичайні події), кризи адаптації (зміна школи / ВУЗу / роботи, міграція). Динамічні етапи кризи розвитку особистості. Поняття про вражаючих факторах в кризовій ситуації, види факторів. Поняття Психологічною травми, критерії діагностики.

Типологія реакцій на кризу. Клінічна типологія. Критерії діагностики: гостра реакція на стрес, посттравматичний стресовий розлад, зміни особистості після катастрофи, посттравматичний синдром. Основні феномени і принципи діагностики.

Психологічні етапи переживання кризової ситуації. Теорії, що пояснюють механізми переживання кризових ситуацій: адаптаційного стресу Г. Сельє, травматичного неврозу З. Фрейда, синдрому стресових реакцій М. Горюва. Індикатори «правильного» і «неправильного» переживання кризових ситуацій. Емоційне вигорання, зниження імунітету, адиктивна поведінка, психосоматичні захворювання.

Технології очного консультування потерпілих: групове супровід: дебрифінг, групи підтримки, групи взаємодопомоги; індивідуальний супровід: десенсибілізація, робота з образом і тілесними симптомами; інтеграція та контекстуалізація травматичного досвіду; рефлексія професійної позиції консультанта.

Тема 5. Спеціальні проблеми психологічного консультування.

Консультування жертв сімейного та сексуального насильства. Консультування дітей жертв насильства. Консультування учасників воєнних дій. Специфіка роботи з тривожними клієнтами. Консультування при реакціях страху та фобіях. Робота з агресивними клієнтами. Консультація при переживанні провини. Особливості роботи з залежними. Консультування клієнтів з соматичними захворюваннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васьківська, С. В. Основи психологічного консультування [Текст]: навч. посіб. / С.В.Васьківська. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
2. Глазунов, С.В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навчальне видання / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2015. – 116 с.
3. Деревянко, С.І. Основи аудиту [Текст]: навч. посібник С.І. Деревянко, С.О. Олійник, Н.П. Кузик, О.М. Ганяйло. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 328 с.
4. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери [Текст] / за заг. ред. І.Д.Зверєвої. – К., Сімферополь: Універсум, 2013. – 536 с.
5. Зверєва, І.Д. Оцінка потреб дитини та її сім'ї : від теорії до практики [Текст]/ І.Д. Зверєва, З.П. Кияниця, В.О. Кузьмінський, Ж.В. Петрочко. – К. : Задруга, 2011. – 224 С.

6. Інновації у соціальних службах: Навч.-метод. посіб. – К., 2002. – 168 с.
7. Калінеску, Т.В. Соціальний аудит та інспектування: [Текст]/ Т.В. Калінеску, Т.С. Шаповалова, Т.С. Ліхоносова. – Луганськ.: Східноукраїнський нац. ун-т ім. В. Даля, 2012. – 312 с.
8. Карпенко О. Г. Теорія і практика професійного становлення соціального працівника: Навчальний посібник / О.Г. Карпенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 192 с.
9. Лукашевич М.П. Теорія і методи соціальної роботи: [Текст] навч. посіб. / М.П. Лукашевич, І.І. Мигович. – 2-е вид., доп. – К.: МАУП, 2006. – 168с.
10. Оцінка потреб дитини та її сім'ї [Текст]/ За заг. ред. І.Д. Зверєвої; авт.: І.Д. Зверєва, З.П. Кияниця, Ж.В. Петрочко та ін. – К.: Держсоцслужба, 2007. – 144 с.
11. Пейн, М. Сучасна теорія соціальної роботи [Текст] / М.Пейн. – К.: Вид-во Фонду НОУ ХАУ, 2000. – 456 с.
12. Прийомна сім'я: оцінка ефективності опіки (методичні рекомендації для соціальних працівників) / Кер. авт. кол. О.О. Яременко. – К., 2000.
13. Психологічна допомога сім'ї [Текст]: навч. посіб.: У 3 кн. – Кн. 2 / за заг. ред. З. Г. Кісарчук. – К., 2006. – 160 с.
14. Самошкіна, Л.М. Основи психологічного консультування [Текст]: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л.М.Самошкіна. – Д.: ДНУ, 2011. – 332 с.
15. Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 р. Україна. Закони. – К. : Велес, 2003. – 75 с.
16. Соціальна робота: В 3 ч .- К.: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2004. – Ч. 2: Робота з конкретними групами клієнтів / А.М.Бойко, Н.Б. Бондаренко, О.С. Брижовата та ін.; За ред. Т.В.Семигіної, І.М. Григи. – 2004. – 166 с.
17. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред Т.В Семеніної , І.І Миковича. – К.: Академ-видав, 2005. – 328с.
18. Тюття Л.Т. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. / Л.Т. Тюття, І.Б. Іванова. – К.: Знання, 2008. – 574 с.
19. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. – Навчальний посібник. Модульно-рейтинговий курс. – К.: ВД «Професіонал», 2012. – 544 с.
20. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи: [Текст] навч. посіб. / В.М. Шахрай. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.